

10

Křesťan, věda a umění

Texty na tento týden

Ř 1,18–21; Ž 19,2–7; 96,9; Gn 3,6; 1Tm 6,20; Př 1; Jb 38

Základní verš

„Nebesa vypravují o Boží slávě, obloha hlásá dílo jeho rukou.“ (Ž 19,2)

Jak člověk od dětství roste a poznává svět kolem sebe, nezískává poznatky jen v duchovní a morální oblasti, ale objevuje život v celé jeho šíři – poznává přírodu, fyzikální zákonitosti, ale i dějiny tohoto světa či umění, které lidstvo od pradávna doprovázejí. Ovlivní naše vnímání a poznávání všech těchto oblastí skutečnost, že jsme křesťané? A pokud ano, jak? Měla by být pro křesťany Bible jediným zdrojem informací? Je věrný křesťan ten, kdo si v Písmu najde několik textů, které by mohly souviset s vědou či uměním, a spokojí se s tím? Nebo nám Boží slovo spíše nabídne základ, východisko, perspektivu, díky níž se můžeme s radostí pustit do dalšího hlubšího poznávání v rozmanitých oborech?

To vše jsou otázky, jež si potřebuje položit člověk, který chce přijmout Boha jako svého velkého Učitele a zároveň poznávat svět v celé jeho šíři a rozmanitosti. Při studiu budeme proto tento týden přemýšlet nad tím, jakým způsobem se naše křesťanství může (a má) promítnout do našeho životního poznávání a objevování. Vědecké zkoumání a bádání nám může přinést mnoho nových a podnětných informací, které mohou být požehnáním pro nás i pro druhé. Je však pravda, že poznání bez Boha může vést k pýše a domýšlivosti (1K 8,1), případně může být zneužito hříšným způsobem. Na druhé straně nám ale může studium různých oborů pomoci více docenit velikost našeho Stvořitele a Spasitele a s jeho pomocí být použito pro dobro našich bližních a k Boží slávě. Vzdělávání ve vědních oborech a poznávání našeho Boha tak mohou tvořit jeden krásný, organický celek.

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

MILUJÍCÍ TVŮRCE

²Nebesa vypravují o Boží slávě, obloha hovoří o díle jeho rukou. ³Svoji řeč předává jeden den druhému, noc noci sděluje poznatky. ⁴Není to řeč lidská, nejsou to slova, takový hlas od nich nelze slyšet. ⁵Jejich tón zvučí celičkou zemí, zní jejich hovor po širém světě. Bůh slunci na nebi postavil stan. ⁶Ono jak ženich z komnaty vyjde, vesele jako rek, když běží k cíli. ⁷Vychází na jednom okraji nebes, probíhá obloukem k druhému konci a nic se neskrývá před jeho žářem. (Ž 19,2-7)

⁶Ty, Hospodine, jsi ten jediný, ty jsi učinil nebe, nebesa nebes a všechen jejich zástup, zemi i vše, co je na ní, moře i vše, co je v nich. Sám to všechno zachovááš při životě a nebeské zástupy se ti klanějí. (Neh 9,6)

Osobní studium

Celé stvoření nám při bližším pohledu ukazuje a připomíná moudrost a lásku živého Boha. Když se na věci kolem sebe díváme z této perspektivy, začneme více vnímat, jak úžasného tvůrce máme.

Podívejme se například na těhotenství. Díky zkoumání a poznatkům biologů víme, že nový lidský život vzniká z jediného oplodněného vajíčka, které se vyvíjí devět měsíců až do podoby, kdy může existovat samostatně. To vše můžeme považovat za mechanický biologický proces. Když si však uvědomíme, že schopnost „stvořit“ nový život nám byla dána naším Stvořitelem, který chtěl, abychom byli jeho „obrazem“, může nás objevování zázraku vzniku nového života naučit mnohé i o něm, našem Tvůrci. Tak jako plod po celou dobu roste pod matčiným srdcem, obklopený její milující přítomností, tak i náš život je výsledkem Boží lásky, která nás stále obklopuje. A podobně jako nastávající maminka cítí každý pohyb svého dítěte, tak i náš nebeský Otec neustále se zájmem vnímá vše, co prožíváme, co děláme a jak se cítíme.

Co říkají následující texty o Bohu jako našem Stvořiteli?

Ř 1,18-21

Ž 19,2-7

Neh 9,6

I po šesti tisících let trvání hříchu a po ničivé celosvětové potopě existují velmi silné důkazy nejen o Bohu jako našem Stvořiteli, ale i o jeho moci, lásce a dobrotě. Tyto důkazy jsou tak silné, že Pavel v Ř 1,18-21 říká, že ti, kteří Boha odmítnou, nebudou mít v den soudu „výmluvu“, protože z toho, co stvořil, se o něm stále můžeme hodně naučit. Jinými slovy, nebudou se moci odvolávat na neznalost!

Zejména v době, kdy se mnozí lidé rozhodli uctívat stvoření namísto Stvořitele, je důležité, aby křesťanské poznávání a přístup ke studiu různých oborů lidského poznávání (ať už technických, přírodních, či humanitních) vycházel z předpokladu, že Bůh je Stvořitel a Udržovatel všeho, co existuje. Tento postoj samozřejmě nezmění fakta, která pozorujeme a zkoumáme. Může však mít zásadní vliv na jejich interpretaci a závěry, které z nich vyvodíme pro náš život.

Aplikace

Přemýšlej o kráse našeho světa a o neuvěřitelných zázracích, které můžeme pozorovat dokonce i po pádu do hříchu. V čem ti příroda a svět kolem nás pomáhá lépe poznat Boží velikost a povahu? Kde ji máš naopak problém vidět?

DÍLO ÚŽASNÉHO UMĚLCE

¹Zpívejte Hospodinu novou píseň, zpívej Hospodinu, celá zem!

⁶Sláva a nádhera je v jeho přítomnosti, v jeho svatyni je síla a nádhera. ⁷Vzdejte Hospodinu, lidské plémě, vzdějte Hospodinu slávu a moc! ⁸Vzdějte Hospodinu slávu, jež náleží mu, do jeho nádvoří s dary předstupte. ⁹Klaňte se Hospodinu v jeho svaté kráse, před ním se rozechvěj, celá zem! (Ž 96,1.6–9; B21)

Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní, a on též jedl. (Gn 3,6)

Osobní studium

Uvažuj o slovech Ž 96,9. Jak rozumíš pojmu „nádhera“ (ČEP; ČSP) nebo „svatá krása“ (B21)? Jaké místo by měla hrát estetika, krása a umění v životě křesťana?

Kdykoliv se Bible pokouší vystihnout povahu Boha, nebo alespoň v náznamech vylíčit prostředí nebe, používá k tomu nádherné obrazy plné barev, krásných tónů či vůní. Jako by tým chtěla naznačit, že vše, co souvisí s dobrým Bohem, je krásné, harmonické, lahodící všem našim smyslům. A dokonce i náš svět stvořil se záměrem, aby byl nejen dobře fungující, ale také krásný, překypující (zdanlivě zbytečně) barvami, úžasnými tvary a nádhernými vůněmi. Pokud je i náš hříšný svět stále tak krásný, navzdory tisíciletí hříchu a zla, umí si někdo z nás představit, jak nádherný musel být před pádem do hříchu? Bůh je opravdu Stvořitelem nádhery!

Umění ve svých různých podobách, které nás učí docenit hodnotu krásy (nejen funkčnosti), nám tedy může pomoci více docenit povahu Boha – velkého Umělce. Není to strohý a chladný Pán vesmíru, který se ve svém díle omezuje na nezbytné minimum,

ale Mistr s velkou fantazií, kterou promítá do krásy všeho, co pro své děti tvoří. A vzhledem k tomu, že jsme i my sami součástí Božího uměleckého díla a zároveň předmětem vědeckého bádání, můžeme se více naučit o sobě i o naší hodnotě pro Krista.

„Bůh si přeje, aby nás těšilo to, co stvořil. Přeje si, abychom se radovali z krásy země. Bůh má rád krásné věci, ale více než krásu přírody má rád krásu charakteru. Přeje si, aby se rozvíjela naše vnitřní čistota a přirozená krása – dvě vlastnosti, díky nimž jsou květiny tak příjemné.“ (SC 85; CVP 88)

Verš Gn 3,6 poznamenává, že ovoce stromu poznání dobrého a zlého připadlo Evě krásné a lákavé pro oči. Kdy může estetická krása něčeho (nebo někoho) pro nás přestat být požehnáním, a naopak se stát satanovým nástrojem?

Při pohledu na to, co Bůh stvořil, musíme počítat i s nepřitelem, který vše deformuje a zneužívá. Nemělo by nás proto překvapit, že i krása a vnímání krásy mohou být použity proti nám. Křesťanské poznávání a vzdělávání usměrňované Písmem by nám proto zejména v umění mělo pomáhat uvědomit si, že ne vše, co je krásné, je nutně dobré nebo svaté.

Aplikace

Co krásného z přírody nebo umění (ať už výtvarné dílo, hudba nebo něco jiného) ti v poslední době pomohlo zažít radost a pocítit obdiv k našemu Stvořiteli?

LIMITY LIDSKÉHO POZNÁNÍ

Opatruj, co ti bylo svěřeno, Timoteji, vyhýbej se bezbožným řečem a protikladným naukám, které se lživě nazývají „poznání“. (1Tm 6,20)

Osobní studium

Před čím varoval apoštol Pavel svého spolupracovníka Timotea v 1Tm 6,20? Proč?

V Pavlově době se mnozí lidé domnívali, že se jim dostalo zvláštního „poznání“ v duchovní oblasti (tzv. gnosticismus), i když jejich postoje nebyly v souladu s evangeliem. Přesto k nim a k jejich učení mnozí lidé (i křesťané) vzhlíželi s obdivem, protože je považovali za lidi velmi zbožné a za „odborníky“ na duchovno.

To, že je někdo inteligentní, přemýšlivý, schopný a vzdělaný, ještě nemusí automaticky znamenat, že je jeho poznání správné. Jako hříšní lidé jsme limitováni tím, že hřích zdeformoval naši schopnost správně vnímat a interpretovat skutečnosti. Budeme-li vycházet z nesprávných předpokla-

dů, můžeme snadno dojít k nesprávným závěrům. A to jak v oblasti duchovní, tak i v oblasti přírodních či jiných věd. S vědomím této omezenosti našeho porozumění tak neustále potřebujeme srovnávat naše poznání s tím, co nám zjevil náš Stvořitel.

Po celá staletí se i velmi vzdělaní lidé domnívali, že Země nehybně stojí uprostřed vesmíru a všechny hvězdy a planety obíhají kolem ní po dokonalých kruhových drahách. Na podporu tohoto předpokladu badatelé použili velmi složité matematické a vědecké výpočty, ale později se ukázalo, že neplatí. Jiní k podpoře tohoto názoru dokonce používali vybrané biblické texty, které měly jejich názoru dodat božskou autoritu. Proto bychom mohli říct, že tito lidé byli odborníci na omyly a své teorie „lživě nazývali poznání“ (1Tm 6,20).

Aplikace

Apoštol Pavel mluvil o hrdosti na velké „poznání“ v oblasti duchovní a filozofické, které je ale ve skutečnosti v rozporu s evangeliem. V jakých dalších oblastech by toto Pavlovo varování mohlo být aktuální dnes v mém životě?

BLÁZNOVSTVÍ A MOUDROST

⁵Bude-li naslouchat moudrý, přibude mu znalostí, a rozumný získá schopnost ⁶porozumět přísloví a jinotaji, slovům mudrců i jejich hádankám. ⁷Počátek poznání je bázeň před Hospodinem, moudrostí a kázní pohrdají pošetilci. (Př 1,5-7)

Osobní studium

Přečti si **Přísloví 1. kapitolu**. Co se z ní můžeme naučit o skutečné životní moudrosti? Kam by nás měla moudrost v našem životě směřovat?

Bible velmi často porovnává bláznovství a moudrost. Kniha Přísloví varuje před nebezpečím pošetilého chování a vyhledávání společnosti bláznů. Bůh si přeje, aby si jeho lid moudrosti vážil, hledal ji u důvěryhodného zdroje a byl skutečně moudrý.

Ti, kteří studují vědu a umění, se věnují velmi důležitým oblastem života. Vždyť jejich poznatky, ke kterým na základě důkladného studia a usilovné práce dojdou, mohou přinést pro celé lidstvo velké požehnání.

Nejde však jen o to, aby získali více znalostí. Vždyť jaký význam má z křesťanského hlediska znalost vědy a umění, pokud se člověk nenaučí rozeznávat mezi tím, co je dobré, a co je špatné, co je správné, a co nesprávné, co je pravda, a co omyl? Stačí si například přečíst něco ze života lidí, kteří jsou považováni za největších umělce světa, a zjistíme, že mít úžasné nadání a talent ještě nutně neznamená žít morálním a čestným životem. Nebo že velcí vědci zapojení do vývoje biologických či chemických zbraní hromadného ničení mohli být opravdu vzdělaní a velmi nadaní, ale jejich práce přinesla trpké ovoce. Jak jsme řekli, poznání samo o sobě nemusí být nutně dobré. Požehnáním se stává, je-li spojeno s Boží moudrostí.

Aplikace

V jaké oblasti bys chtěl rozšířit své znalosti? K čemu by ti to bylo? K čemu by to bylo lidem kolem tebe? Jak bys toto své poznání mohl moudře využít k Boží chvále i pro dobro lidí?

BŮH ODPOVÍDÁ JÓBOVI

¹Na to odpověděl Jóbovi ze smřště Hospodin slovy: ²„Kdo to zatemňuje úradek Boží neuváženými slovy? ³Nuže, opásej si bedra jako muž, budu se tě ptát a poučíš mě. ⁴Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi? Pověz, víš-li něco rozumného o tom. ⁵Víš, kdo stanovil její rozměry, kdo nad ní natáhl měřicí šňůru? ⁶Do čeho jsou zapuštěny její podstavce, kdo kladl její úhelny kámen, ⁷zatímco jitrní hvězdy společně plesaly a všichni synové Boží propukli v hlahol? ⁸Kdo sevřel moře vraty, když se valilo z lůna země, ⁹když jsem mu určil za oděv mračno a za plénku temný mrak, ¹⁰když jsem mu stanovil meze, položil závory a vrata ¹¹a řekl: „Až sem smíš přijít, ale ne dál; zde se složí tvé nespoutané vlnobílení!“ ¹²Zdali jsi ty někdy za svých dnů dal příkaz jitru a vykázal jitrnce její místo, ¹³aby se chopila okrajů země a svévolníci byli z ní vytřeseni? ¹⁴Země se mění jak hlína pod pečetidlem, ale oni tu stojí, ač jsou jen šat. ¹⁵Svévolníkům bude odepřeno světlo a zvednutá paže bude přeražena.“ (Jb 38,1-15)

Osobní studium

Přečti si 38. kapitolu knihy Jób. Co tento text říká o Bohu nejen jako o Stvořiteli, ale také jako o udržovateli všeho živého? Jak by měla tato důležitá pravda ovlivňovat náš pohled na oblast vědy a umění?

„Mnozí učí, že běh přírody je řízen v souladu s pevně stanovenými zákony, do nichž ani sám Bůh nemůže zasáhnout. To je falešná věda. Příroda je sluhou svého Stvořitele. Bůh neruší své zákony, ale neustále je používá jako své nástroje. Otec a Syn v přírodě ustavičně působí. Kristus říká: „Můj Otec pracuje bez přestání, proto i já pracuji.“ (J 5,17)“ (PP 114; NUD 47)

Naneštěstí, jak jsme řekli, velká část vědy je založena na ateistických materialistických předpokladech. To znamená, že vědec se může dívat na něco neuvěřitelně krásného nebo nesmírně složitého, dokonce i na neuvěřitelně krásného a zároveň nesmírně složitého, a přesto tvrdit, že to vzniklo náhodou, že za tím není žádná předem promyšlená úvaha ani záměr.

Věda to ve skutečnosti tvrdí stále. Říká, že život na Zemi v celé své kráse a složitosti – od motýlů po člověka – je jen výsledkem působení fyzikálních sil a chemických látek v průběhu dlouhých miliard let. Přitom se náhodou vytvořily jednoduché formy života a díky náhodným mutacím a přirozenému výběru se vyvinuly do všeho, co dnes žije, hýbe se a dýchá.

Současná věda tvrdí, že samotná idea nadpřirozeného Stvořitele je „nevědecká“, protože ji nelze vědecky otestovat. Proto se touto teorií věda nemůže zabývat. Toto není přímo vědecký závěr, je to spíše filozofické stanovisko vědců (ve skutečnosti se zdá, že věda učí opak: veškerá krása a složitost světa skutečně poukazují na Stvořitele).

Písmo učí, že Bůh nejen všechno stvořil, ale že vše také udržuje. Každé skutečné křesťanské poznání v oblasti vědy tedy musí vycházet ze zcela jiných předpokladů, než jaké jsou obecně přijímány. Nevyhnutelný rozpor se tak projeví již u základní úvahy o vzniku života.

Aplikace

„Musí být věda a křesťanská víra nutně v rozporu? Měl by křesťan pohrdat vědeckým poznáním? Stačí nám Bible pro správné poznání světa?“

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Existují dva důvody, proč se v otázce původu života věda mýlí, ačkoli v mnoha jiných oblastech poznání může mít pravdu. Zaprvé, věda, která studuje přirozený svět, musí hledat odpovědi pouze v přirozeném světě. Zadruhé, věda předpokládá, že přírodní zákony musejí platit stále stejně. Ale pokud jde o vznik života na Zemi, oba vědecké předpoklady jsou nesprávné.

První předpoklad vyžaduje přirozené příčiny přirozených událostí. To je v pořádku, pokud jde o směr pohybu hurikánu, ale je zcela mimo v otázce vzniku života na Zemi. Biblický popis události začíná slovy: *Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi* (Gn 1,1) Co nám může věda, která naprosto popírá nadpřirozený původ života, říkat o původu života, který byl zcela nadpřirozený?

A co neměnné přírodní zákony? Zdá se, že tento předpoklad dává smysl, až na to, že text Ř 5,12 říká: *Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili.* Verš představuje přírodní prostředí, které se příchodem hříchu rázem a zcela změnilo. Svět, ve kterém neexistovala smrt, byl radikálně odlišný od světa, který můžeme studovat dnes. A předpokládat, že jsou podmínky života na Zemi stále stejné, když nejsou, povede také k omylům.

Věda se v otázce původu života na Zemi mýlí, protože popírá dva klíčové aspekty stvoření: nadpřirozenou sílu, která je za ním, a radikální fyzikální diskontinuitu mezi původním stvořením a tím, co vidíme nyní.

Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte společně o otázce krásy. Co je krása? Jak ji definujeme? Může křesťan definovat a chápat krásu jinak než nekřesťan?*
2. *Kristus mohl přijít na zem jako vynikající vědec a dostat bohatou odměnu za své převratné vynálezy a průlomové objevy. Mohl sklídit světovou slávu jako hudební umělec. Místo toho přišel a vyučil se obyčejným tesařem. Byl při stvoření, ale učil se jako začátečník a poslušně plnil své povinnosti. Jaké povzbuzení nám to nabízí, ať se nacházíme na naší profesní dráze kdekoliv?*
3. *Ne každý křesťan je povolán vyučovat ve škole. Křesťané však mohou učit druhé nejen slovy, ale i skutky záměrně, nebo si to nemusejí vůbec uvědomovat. Jaké zvyky by měl křesťan pěstovat ať už jako Ježíšův žák, nebo jako ten, kdo může něco lidí kolem sebe naučit?*

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy: